

Sedat Ergin

sergin1@hurriyet.com.tr

NATO'dan vazgeçme maliyeti

23 Kasım 2017

NORVEÇ'teki NATO tatbikatında meydana gelen skandalın son patlak veren tepkilerin kazandığı boyutlara baktığımızda, Türkiye'nin NATO üyeliğinin sorgulanmasına kadar varan kuvvetli bir Batı karşıtlığının hızla ivme kazanmakta olduğunu söyleyebiliriz.

Oysa bugün NATO'nun, küresel düzlemdeki çıkarlarının yanı sıra Türkiye'nin kimliği, doğrultusu, nereye gitmek istediği soruları açısından yaşamsal bir işlevi var.

*

İşlev meselesine girmeden önce şu saptamayı yapmalıyız. Sürmekte olan tartışmada NATO'ya sıkça geçmişin şablonları üzerinden bakılıyor. Oysa Soğuk Savaş döneminin koşulları içinde şekillenmiş olan bu şablonlar, hem 2017 yılının karmaşık küresel realitelerini izah etmekte yetersiz kalıyor, hem de NATO'nun geçen 30 yıla yakın süre içinde geçirdiği dönüşümü dikkate almıyor.

NATO'nun Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından belirsizliklerle dolu bir öngörülmezlik ortamında yepyeni bir kimlik ve misyon kazanmakta olduğunu vurgulamalıyız. Üstelik, bu halen evrim içinde olan ucu açık bir süreç.

Öncelikle, ittifakın Berlin Duvarı'nın yıkılışı öncesinde 16 olan üye sayısı bugün 29'a çıkmış durumda. Geçmişte NATO'ya karşı Varşova Paktı çatısı altında kümelenmiş olan Doğu Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu bugün NATO üyesi olarak ittifakın ABD'nin askeri güvencesini kapsayan güvenlik şemsiyesi altında bulunuyor.

Avrupa haritasına baktığımızda, Avusturya, İsviçre ve ayrıca Sırbistan, Makedonya, Bosna ve Kosova'dan oluşan Balkan kümesi ile Ukrayna, Beyaz Rusya ve Moldova hariç tutulduğunda, Kıta Avrupası neredeyse bugün bir bütün olarak NATO coğrafyası içinde yer alıyor.

*

NATO'nun Türk dış politikasının Batı'ya dönük yörüngesi açısından üstlendiği sigorta işlevi son yıllarda artan ölçüde önem kazanıyor. Özellikle Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefinin büyük ölçüde kaybolduğu, Avrupa Konseyi ile ilişkilerin sürekli zemin kaybettiği bir dönemde, NATO kurumsal olarak Türkiye'yi Batı'ya bağlayan en istikrarlı çipa işlevini görüyor. Geline nokta NATO'dan çıkmak Türkiye açısından bir Avrupa ülkesi olma iddiasından, bu bağlamda Batı'ya dönük doğrultusundan da vazgeçmek anlamına geliyor.

Kuşkusuz, bu yönde bir tercihin içe dönük köklü ve dramatik sonuçları da olacaktır. Unutmayalım ki NATO, hepsi mükemmel işlemese de demokrasiyle yönetilen ülkelerin bir araya geldiği bir topluluk. Türkiye'nin demokrasi ve hukukun üstünlüğünün hâkim olduğu bir ülke olma hedefinin korunması açısından bu ittifakın içinde kalmasının değeri hafife alınamaz.

*

NATO üyeliğinin, dış politikadaki dengelerin yerli yerine oturması bakımından da

kritik bir işlevi var. Türkiye'nin NATO'daki eski daimi delegesi Büyükelçi **Ümit Pamir**'in dün arkadaşımız **İpek Özbey**'e mülakatında vurguladığı noktalar bu açıdan büyük önem taşıyor. NATO üyesi olmasının Türkiye'ye Suriye, Irak ve İran gibi bölge ülkeleri karşısında özgün bir ağırlık verdiğine dikkat çeken **Pamir**, “Şimdi biz NATO'ya karşı tutum aldıkça bölgede bize çekinerek bakan ülkeler eminim seviniyorlardır” diye konuşuyor.

Ya Türkiye NATO'dan çıkarsa? **Pamir**, bu takdirde Türkiye'nin Rusya'nın gözündeki itibarının da azalacağını belirterek, “Bugünkü Türkiye olmazsınız. Ortadoğu ülkeleri de ‘Sen artık benim gibi oldun’ derler. Bizi sevmeyenler çok sevinir. Son tahlilde kartvizitinizde NATO üyesi ifadesi bulunması itibar sağlar.”

Özetle, NATO üyesi bir Türkiye ile NATO'dan kopmuş bir Türkiye'nin kendi coğrafyasında Rusya ya da bölge ülkeleri karşısındaki ağırlığı, pazarlık kartlarının gücü farklı olacaktır.

*

Bu, biri pahasına diğer çekim alanlarının gözden çıkarılacağı tek seçenekli bir diplomasi oyunu olmak zorunda değildir. Rusya ve bölge ülkeleriyle ilişkilerini ilerlettiği oranda NATO üyesi Türkiye'nin Batı karşısındaki ağırlığı ve manevra sahası bir o kadar genişleyecektir.

Burada işin püf noktası, bu farklı yönlerdeki çıkar alanlarını birbirine alternatif görmeyen, bütün bu zeminlerde Türkiye'nin çıkarlarını maksimize eden dinamik bir çok yönlülüğü dış politikaya hâkim kılmaktır. NATO'yu bu çok yönlü yapının içinden çekip çıkartmak ya da bu sütunu gereksiz bir şekilde zayıflatmak, dış politikanın üzerine oturduğu temelin tümünden çökmesine ve büyük bir savrulmaya yol açacaktır.

‘Canım bina yıkılsın, ne var bunda’ diyorsanız, o başka...